

કિયન ગાર્ડન

લેખક ::

કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્ર
નવસારી કૃષિ યુનિવર્સિટી
દેવીયાપાડા - ઉદ્દરૂપો, જી. નર્મદા

કિયન /હોમ/ન્યુટ્રિશન ગાર્ડન :

ઘર આંગણાના શાકભાજીના ફાયદાઓ:

- ઘરની જરૂરીયાત મુજબના તાજા શાકભાજી ઉત્પત્ત કરી ઘર ખર્ચમાં ઘટાડો કરી શકાય.
- તાજા અને તંદુરસ્ત શાકભાજી ઈચ્છાનુસાર મેળવી શકાય.
- ઘર આંગણે તેયાર કરેલ શાકભાજીમાં જંતુનાશક દવાઓના અવશેષ સિવાયના અને કુદરતી સેન્દ્રિય ખાતરોના ઉપયોગ કરી જરૂરિયાત પુરી કરી શકાય.
- ઘરના નાના મોટા સૌ કામ કરવાથી શારીરિક કસરત થાય જેનાથી તાજગી મળે છે. સાથે સાથે શરીર તંદુરસ્ત રહેવાથી દવાનો ખર્ચ ઘટાડી શકાય.
- ઘર આંગણાની આજુ બાજુનું વાતાવરણ શુધ્ય અને ચોખ્યું રાખી શકાય છે.
- નકામાં પાણીનો કિયન ગાર્ડનમાં વપરાશ કરી શકાય અને તેને લઈને ભુગર્ભ પ્રદૂષણ ઘટાડે શકાય છે.
- બીન ખેતીલાયક જમીનમાંથી ઉત્પાદન થતું શાક, ખેડાણ જમીનનું ભારણ ઘટાડે છે. જે બીજા પાક ઉગાડવા માટે વાપરી શકાય તેમ છે.

ઘર આંગણે શાકભાજી ઉગાડવા માટેના અગત્યના મુદ્દાઓ:

- હવામાન, ઝતુ અને વિસ્તાર પ્રમાણેના શાકભાજીના પાકની વાવેતર માટેની પસંદગી કરવી.
- ઘર આંગણાની જગ્યાએ હિવસ દરમ્યાન પુરતા પ્રમાણમાં સૂર્યપ્રકાશ મળવો આવશ્યક છે.
- સીજન પ્રમાણો ખરીફ, રવી અને ઉનાણુ પાકની પસંદગી કરવી હિતાવહું છે.
- ટીડોળા, પરવળ જેવા બહુવર્ષાયું પાકો માટે આંગણામાં ખુણામાં મંડપ બનાવી એકાદ બે થાળામાં રોપણી કરી ઉછેર કરવો.
- વેલાવાળા શાકભાજી પાકોને જાડ, અગાશી કે વાડની ધારે રોપણી કરવી.
- છાંયડાવાળી જગ્યામાં અળવી, ધાળા, મેથી, પાલક જેવા પાક લેવા જોઈએ.
- કિયન ગાર્ડનના ખુણામાં નાનો કમ્પોસ્ટ ખાડો રાખવો, જેથી બાગનું કચરું ઘાસ અને પાંડા તેમાં નાંખી શકાય અને કમ્પોસ્ટ તરીકે ઉપયોગ કરી શકાય.
- ગાર્ડનમાં વધુ જગ્યા હોય તો ફળાઉ જાડ લીંબુ, કેળ, પણૈયા જેવા લગાડવા કે જેમાંથી ઘર માટે ફળ પણ મળી શકે.
- જરૂરીયાત મુજબ ખેડ, ખાતર, પાણી અને પાક સંરક્ષણના પગલા લેવા જરૂરી છે.
- બજીચામાં ખેતીકાર્ય માટે ઉપયોગી નાના સાધનો, જેવા કે કોંદાળી, પાવડો, પંજેઠી, દવા છંટકાવનો પંપ રાખવા ખાસ આવશ્યક છે.

શાકભાજી પાકોની ભલામણ કરેલ જાત :

રીંગણ	: ગુજરાત લાંબા ડોલી-૫, સુરતી રવૈયા, ગુલાબી રીંગણ
ટામેટા	: ગુજરાત ટામેટા-૨, આણંદ ટામેટા-૩ અને ગુજરાત આણંદ ટામેટા-૪
મરચાં	: ગુજરાત શાકભાજી મરચાં-૧૦૧, ૧૧૧, ૧૨૧, ૧૩૧ જવાલા, જી-૪
ભીડા	: ગુજરાત સંકર ભીડા - ૧, ગુજરાત ભીડા - ૨, આણંદ ભીડા-૫
દૂધી	: પુસા નવીન, આણંદ દૂધી-૧
કારેલા	: પ્રિયા કોર્ટિઝન્ટુર - ૧
તુરીયા	: પુસા નસદાર, ગુજરાત આણંદ તુરીયા-૧

ગલકાં	: પુસા ચીકન
ચોળા	: પુસા ફાલ્યુની, ગુજરાત ચોળી-૩, ૪, ૫, ૬
તુવેર	: ગુજરાત તુવેર-૧, ૧૦૦ અને આણંદ શાકભાજી તુવેર-૧
લસણ	: ગુજરાત લસણ-૧, ૨, ૩, ૧૦ અને આણંદ લસણ-૩
સરગવો	: પી.કે.એમ-૧, ૨ અને કે.એમ-૧
કાકડી	: ગુજરાત કાકડી-૧
ટીંડોળા	: નવસારી ટીંડોળા- ૧ અને લોકલ
પાપડી	: નવસારી કઠોળ સ્ટેશન-૧, સુરતી પાપડી
ગુવાર	: પુસા નવબહાર, ગુજરાત શુવાર-૨

ઓનાળું અદ્દતુના શાકભાજી :

(રોપણી સમય : ફેલ્બુઆરી-માર્ચ, કાપણી જૂન જુલાઇ)

- રીંગણા, ટામેટાં, મરચાં (તીખા), અળવી, ચોળી, ગુવાર, ભીડા, તાંદળજો, કાકડી, દૂધી, ગલકાં, તુરીયાં, કારેલાં, કોળું, પરવળ, ટીંડોળા, ચીમડાં, તરબૂચ, શક્કરટેટી.

ચોમાસુ અદ્દતુના શાકભાજી :

(રોપણી સમય : જૂન-જુલાઇ, કાપણી સમય : ઓક્ટોબર-નવેમ્બર)

- રીંગણા, ટામેટાં, મરચાં (તીખાં), ભીડા, રતાળુ, ગુવાર, વાલોળ, ફણાસી, તાંદળજો, પોઈં, કાકડી, દૂધી, ગલકાં, તુરીયાં, કારેલાં, કોળું, પરવળ, ટીંડોળા, કંકોડા, પંડોળા, તુવેર, આદુ, હળદર ઉપયોગી જાડો જેવાં કે સરગવો અને મીઠો લીમડો.

બહુ વધાયુ શાકભાજી :

- પરવળ, ટીંડોળા અને કંકોડા

શાકભાજુની વિવિધ પદ્ધતિઓ :

- ઝી થાળીને : ભીડા, ગુવાર, ચોળી, તુવેર, વાલ, વટાણા, પાપડી, તરબૂચ, શક્કરટેટી, દૂધી, ફણાસી, કાકડી, ગલકાં, તુરીયાં, કારેલાં, કોળું, ચીમડાં, સરગવો.
- ગાંઢી કચ્ચારા ઉપર ઘર તેચાર કરીને : રીંગણા, ટામેટાં, મરચાં, કોબીજ, કોબી, ફલાવર, કુગળી
- વેલાના કટકા/મૂળ રોપીને : ટીંડોળા, પરવળ (નર-માદા), સરગવો, મીઠો લીમડો
- ગાંઢો રોપીને : આદુ (અંશુલી ગાંઢ), હળદર, (માતુગાંઢ), સુરણ, અળવી, કંકોડા (નર-માદા), રતાળુ
- કાળી રોપીને : લસણ
- ઝીજ પુંખીને : પાલખ, તાંદળજો, ગાજર, ધાણા, મૂળા, મેથી, બીટરૂટ, સુવા

જુયાની સુવિધાને દ્યાનમાં રાખી નીચેનાં ફળપાકોનો સમાવેશ કરી શકાય :

- નાનાં કદનાં ફળપાકો : જમરૂખ, કાગદી, લીંબુ, દાડમ, સીતાફળ, કેળ, પપૈયા, બોર, આમળાં
- ફક્ત વરસાદના પાણીથી થઈ શકે તેવા ફળ પાકો : જમરૂખ, કાગદી, લીંબુ, દાડમ, સીતાફળ, ફાલસા, બોર, આમળા

કિંચન / લોમ/ન્યુટ્રિશન ગાર્ડનના લો-આઉટ પ્લાન માટે દ્યાનમાં રાખવાના મુદ્દા :

- જમીનને ઉંડી ખેડ અથવા કોદાળીથી ઉંડી ગોડ કરવી.
- જમીનમાંથી પથ્થર, કંકરા, કચરો વગેરે વીણી જમીન તપવા દેવી.

- જમીન તૈયાર કર્યા બાદ જે તે પાક માટે સ્થળ નક્કી કર્યા બાદ શાકભાજીના વાવેતર માટે ક્યારા તૈયાર કરવા.
- ક્યારીની લંબાઈ ૫ મીટર અને પહોળાઈ ૩ મીટર રાખવી.
- પિયત આપવા માટે નીક બનાવવી.
- ગાર્ડનમાં હરવા ફરવા માટે પગદંડી બનાવવી.
- ગાર્ડનની ફરતે વાડ બનાવવી.
- ફળજીડની રોપણી માટે તેના નિયમ અંતર મુજબ જગ્યા નક્કી કરી ૬૦X ૬૦X ૬૦ સે.મી.ના માપના ખાડા ખોટી તૈયાર કરવા અને ઉનાળામાં તપવા દેવા.
- મકાનના પ્રવેશ દ્વારના રસ્તાની બંને બાજુ કુલ છોડની વાવણી માટે ફાજલ જગ્યા રાખવી.
- જે તે પાકમાં પરાગનયન માટે તથા ચોખ્યુ મધ્ય ઘર આંગણે મળી રહે તે માટે મધ્યમાખી ઉછેર માટેની એકાદ કોલોની પણ રાખી શકાય.
- ધરુના ઉછેર માટે ઉમ્ભી. X ૧ મી.ના માપના ગાઢી ક્યારા બનાવીને સારુ કોહવાયેલું છાણિયું ખાતર તેમજ દિવેલીના ખોળનું મિશ્રણ જમીનમાં ભેણવી બીજનો હારમાં કે પુંખીને વાવવું.
- જમીન તૈયાર કરતી વખતે સેન્ટ્રિય ખાતરથી વર્મિકમ્પોસ્ટ તેમજ દિવેલીનો ખોળ જમીનમાં ભેણવવો.
- રાસાયણિક ખાતરનો વપરાશ ઓછો કરવા માટે દિવેલીનો ખોળ તથા ફૈલિક કલ્યરનો ઉપયોગ કરવો.
- કિયન ગાર્ડનમાં એક ખૂણામાં ખાડો ખોટી તેમાંથી બનતું કમ્પોસ્ટ ખાતર વાપરવું.
- કિયન ગાર્ડનમાં કદ, જમીનની ઉપલબ્ધતા, કુટુંબના કેટલા સભ્યો માટે શાકભાજીની જરૂરિયાત તથા કિયન ગાર્ડનની કાળજી માટે કેટલો વધારાનો સમય ફાળવી શકાશે તેના પર આધાર રાખે છે.
- ખુબ મોટો કિયન ગાર્ડન કરતા સુવ્યવસ્થિત નાનો કિયન ગાર્ડન બનાવવો સારો.

